

Dissabte, 2 de març de 2013

EL REC COMTAL I EL SEU ÚS AL BARRI DE SANT PERE

Els assistents al Dissabte Cultural del prop passat dia 17 de novembre varem poder veure a Montcada i Reixac la boca de la mina on neix el Rec Comtal. Com a complement d'aquella visita, el proper 2 de març ens trobarem de nou per conèixer el traçat i utilització del Rec una vegada dins la ciutat de Barcelona.

El curs del Rec Comtal

Després de regar unes 60.000 canes quadrades de terreny i moure els diferents molins de Sant Andreu de Palomar, de Sant Martí de Provençals i del pla barceloní de fora muralla, el Rec Comtal entrava a Barcelona per la dreta del baluard de Portal Nou (prop de l'actual Arc de Triomf).

Un cop salvat el desnivell del vall o fossat mitjançant una conducció sobre arcades, travessava la muralla i després de regar els horts de darrera el monestir de Sant Pere de les Puel·les amb l'aigua de diverses filloles derivades del Rec, envoltava per llevant el monestir situat dalt del turó del Cogoll.

El traçat seguia per l'actual carrer de Rec Comtal, passava per les Basses de Sant Pere, plaça de Sant Agustí Vell i carrer de Tantarantana, darrera el convent de Sant Agustí, on el Rec movia el Molí de la Sal, seguia per l'actual carrer del Rec, girava a l'esquerra, passava per la zona del Born, movia un molí polvorer i finalment desguassava al mar després de travessar la muralla medieval entre el baluard de Llevant i el de Migdia.

A la plaça de Sant Agustí Vell, el Rec creuava el carrer de Carders, límit entre el barri de Sant Pere i el de la Ribera. Aquest carrer segueix el trajecte de la romana Via Augusta i tenia un trànsit notable de traginers, troters o correus a cavall i viatgers de tota mena, perquè era la sortida, pel Portal Nou, cap el Vallès i França. Tots ells, abans de partir s'encomanaven a la Mare de Déu de la Guia, venerada a la Capella de Marcús, perquè els protegís dels perills dels lladres de Camí Ral i altres desgràcies. Fins el segle XV o més tard, hi hagué al carrer Carders els hostals més importants de la ciutat i encara hi resta, tot i que transformat, l'*Hostal de la Bona Sort*.

Poc a poc, el Rec Comtal va anar perdent el seu aspecte visible a mesura que es van anar cobrint diversos trams per resoldre els problemes de insalubritat que provocaven els abocaments de tot tipus. Entre els segles XV i XVI, al cobrir l'antic traçat paral·lel

al de les Basses de Sant Pere, es formà el carrer de la Sèquia. A l'any 1799 va ser soterrat al pas pel barri de la Ribera a la zona del Born.

Fins a mitjans del segle XIX la zona de les Basses de Sant Pere fou anomenada "dels molins de Sant Pere", com a record d'uns molins que allí estigueren instal·lats entre els segles XII i XVI i que en anar desapareixent deixaren una sèrie de basses. També hi havia a aquesta zona uns safareigs públics que eren molt concorreguts i que perduraren fins a mitjans del segle XX.

Amb la construcció de l'Eixample i el seu progressiu desús, el Rec va acabar desapareixent de la superfície de la trama urbana de Barcelona i posteriorment també dels pobles annexionats per on passava.

L'ús del Rec Comtal

La possibilitat d'utilitzar el cabal del Rec va afavorir la progressiva concentració a aquests barris d'activitats que per fer-se necessitaven l'ús d'aigua: teixidors de vels de seda o velers, velluters, cotoners, espoliners, blanquers, tintorers i d'altres manufactures relacionades amb el tèxtil. També s'hi situaren diverses activitats per l'adob i preparació de pells i cuiros. Els noms de molts carrers; Carders, Hort dels Velluters, Assaonadors, Blanqueria, etcètera, donen testimoni dels llocs on s'exercien aquestes activitats.

Els menestrals de cada ofici s'agrupaven en gremis que també tenien les seves seus en aquests carrers. En el setge de 1713–1714, el gremi dels velers formant la 7ª Companyia del IV Batalló de la Coronela - milícia gremial destinada a la defensa de la ciutat - tingué un paper important en els dies precedents a la caiguda de Barcelona. Al segle XVIII el gremi dels teixidors de vels de seda o velers esdevingué el capdavanter de la ciutat incorporant la elaboració d'indianes. L'any 1762 es va iniciar la construcció de la casa gremial (encara existent a l'actual Via Laietana fent cantó amb Sant Pere més Alt) i el 1834 el gremi dels velers s'uní al dels velluters, especialitzats en l'elaboració de velluts, damasquins, brocats, tapisseries, etc.

Les fàbriques necessitaven molta mà d'obra, homes dones i criatures. En el segle XVIII i principis del XIX la gran demanda d'allotjament va promoure la densificació del barri de Sant Pere amb reedificacions de més alçada i habitatges minúsculs pels obrers.

Amb l'enderrocament de les muralles, a partir de 1860, les velles fàbriques es varen anar instal·lant en nous emplaçaments, sobretot a l'eixample barceloní, i poc a poc va anar minvant l'activitat industrial del barri de Sant Pere. La gran quantitat de comerços de venda de roba a l'engròs que hi ha actualment, ens recorda el passat industrial del barri.

La nostra visita al barri de Sant Pere

Per fer la visita comptarem amb un guia d'excepció, el senyor Josep Maria Vilumara, continuador de la nissaga de teixidors de vels de seda i grans industrials amb antiga presència i activitat al barri de Sant Pere.

Començarem veient el local on s'hi està muntant les divisions, armaris de persiana i altre mobiliari, tot construït amb caoba l'any 1915, vitralls, làmpades i altres elements tèxtils, que s'ha desmuntat del despatx de Vilumara S.A. del carrer de Casp 80, on s'hi havia traslladat des de l'antic emplaçament del carrer de Sant Pere més baix 42.

A continuació seguirem el traçat del Rec, recorrerem els vells carrers veient les façanes de diferents seus gremials, localitzarem les antigues fàbriques amb les seves entrades i patis, altres edificis històrics i fonts públiques (per cert, sabeu on és la font de la Marieta de l'ull viu ?)

El Palau Alòs, lloc de l'assemblea

**PALAU
ALÓS**
CASAL DE JOVES

El Palau Alòs o Palau dels Marquesos d'Alòs, és una casa senyorial situada al carrer de Sant Pere Més Baix 55 fent cantonada amb el carrer d'en Mòneç. És un edifici d'origen medieval, encara que l'estructura actual podria datar del segle XVI, que es va anar conformant a partir de l'agrupació de diferents immobles, El 1738, Josep Francesc d'Alòs, Marquès de Puertonuevo, va adquirir cinc finques, entre les quals hi havia la part més important del que a partir d'aleshores va passar a ser el Palau Alòs.

Durant la II República el palau fou col·lectivitzat i passà a acollir el Centre Obrer Aragonès, que convertí el pati interior en teatre. Posteriorment, durant el Franquisme, s'hi establí la Penya Cultural Barcelonesa, que usà l'espai per a activitats d'esbarjo i per a la representació de comèdies i sarsueles. Les activitats de la Penya s'allargaren del 1935 al 1994, moment en què el palau s'abandonà.

Del 1997 al 2006 l'espai fou habitat per okupes que hi establiren tallers de creació i debat. La fase okupa acabà en ser desallotjada la comunitat el 4 de febrer del 2006. Durant el desallotjament, es produïren enfrontaments entre la Guàrdia Urbana i els okupes i veïns. El balanç foren diverses persones ferides i uns quants detinguts. Un dels detinguts, Rodrigo Lanza Huidobro, acusat de tirar una pedra a un guàrdia urbà que li hauria impactat al cap, es troba encara a la presó de Quatre Camins, sota el tercer grau penitenciari.

La rehabilitació de l'edifici, feta l'any 2011, va respectar l'estructura històrica del Palau. Avui el palau acull tres espais d'ús social que s'usen com a equipament multifuncional.

PROGRAMA I INSTRUCCIONS

A 3/4 de 4 de la tarda, ens trobarem davant de l'església de Sant Pere de les Puel·les

A les 4: visita guiada al barri de Sant Pere

Durada de la visita 1, 1/2 hores

En acabar, desplaçament a peu fins el **Palau Alòs**, al carrer de Sant Pere més baix

A 1/4 de 7: Assemblea

Hora límit d'acabament: 2/4 de 8 del vespre

NO CAL FER INSCRIPCIÓ PRÈVIA